

СИДОРЧУК ВЛАДИСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності*

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ І ВИДІВ ПІДСЛІДНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Реалізуючи правову реформу законодавець активно реформує органи досудового розслідування. Ліквідуючи існуючі і створюючи нові органи, законодавець намагається диференціювати повноваження правоохоронних органів, і підвищити їх професіоналізм, обмежуючи компетенцію певними видами кримінальних правопорушень. Реформуючи органи досудового розслідування, змінюється і підслідність останніх. А інститут підслідності є одним із ключових у кримінальному процесі.

Так, на різних етапах своєї діяльності проблемам інституту підслідності приділяли увагу такі вчені-процесуалісти як І.Г. Башинська, В.В. Вапнярчук, Ю.І. Кицан, Л.М. Лобойко, М. С. Строгович, та інші вчені.

Що стосується поняття підслідності, то Кримінальний процесуальний кодекс України (далі КПК), його не містить, однак стаття 216 КПК повністю присвячена визначенню підслідності між існуючими правоохоронними органами і вирішенню можливих спорів. Однак у теорії кримінального процесу поняття підслідності було надано багатьма вченими, кожен з яких приніс у поняття свої доповнення, які вплинули як на обсяг поняття, так і на його зміст.

Перш за все варто зазначити, що в теорії кримінального процесу існує два значення поняття підслідності, так І.Г. Башинська виділяє наступні: «1) як кримінально-процесуальна категорія, що визначає дотримання загальних умов досудового розслідування, 2) як кримінально-процесуальний інститут [1, с. 13].

Що ж до визначення понять, то М. С. Строгович визначає підслідність як: «властивість справи, що полягає в тому, що вона відноситься до відання того або іншого слідчого або категорії слідчих» [2, с. 41]. Варто зазначити, що дане поняття стало певним базисом, для подальшого опрацювання науковцями. Звісно варто згадати і про Л.М. Лобойка, який дає наступне поняття підслідності: «сукупність, встановлених законом, ознак кримінальної справи, згідно з якими вона належить до провадження того чи іншого органу досудового слідства» [3, с. 175]. В.В. Вапнярчук, зазначає, що «підслідність як сукупність встановлених законом ознак кримінальної справи, відповідно до яких вона належить до відання певного органу досудового розслідування» [4, с. 214].

Однак Ю.І. Кицан, надаючи своє поняття підслідності, яке відрізняється від поглядів попередніх авторів, зазначає наступне: «є правомірним визначення підслідності, як складову компетенції органів досудового розслідування, яка полягає в праві і обов'язку розслідувати певну категорію кримінальних справ» [5, с. 5].

Що свідчить про наявність двох підходів до розуміння поняття підслідності, перший через ототожнення підслідності з певними ознаками кримінального провадження, сукупність яких і визначає той орган досудового розслідування, який здійснюватиме розслідування. А другий базується на розміщенні компетенції (повноваження) органу досудового розслідування у центрі поняття, і саме компетенція (повноваження) впливають на можливість розслідування визначених законодавством кола кримінальних проваджень відповідним правоохоронним органом.

Вбачається, що наявність цих підходів мають бути окремими підставами для визначення видів підслідності. Так, у літературі виділяють наступні види підслідності:

- предметна(родова) – визначається кваліфікацією злочину і призначена для розмежування підслідності між органами досудового слідства різних відомств ;

- територіальна – визначається місцем вчинення злочину;

- персональна – визначається такою ознакою суб'єкта злочину, як займана посада;

- за зв'язком проваджень;

- альтернативна.

Однак, якщо у центр розуміння підслідності покласти ознаку компетентності правоохоронних органів, тоді види підслідності дещо зміняться. Так, до ознак компетентності, на підставі яких можна було б виділити види підслідності, слід віднести: відомчу ознаку – приналежність конкретного кримінального провадження до компетентності розслідування одного із органів досудового розслідування, і територіальна ознака – визначення органу досудового розслідування, який безпосередньо буде провадити розслідування кримінального провадження, враховуючи місце вчинення кримінального правопорушення.

Якщо у центрі розуміння підслідності будуть знаходитися ознаки кримінального провадження, то в цьому випадку види підслідності будуть відрізнятися від тих, які визначені у доктрині кримінального процесу, і від тих, які можна виділити у випадку визначення підслідності через ознаку компетентності правоохоронних органів. Для визначення відповідних ознак, варто ознайомитися із змістом статті 216 КПК України, яка встановлює відповідні ознаки для кожного наявного органу досудового розслідування. Так, аналізуючи відповідні вимоги, можна, умовно, виділити наступні ознаки кримінальних проваджень: нормативно-визначена – відповідальність за конкретними статтями КК України (відрізняється від предметної у літературі відсутністю спільного видового, родового об'єкта відповідної групи злочинів, або якщо він і наявний – то дублюється із родовим, видовим об'єктом кримінальних правопорушень, які підслідні іншому органу досудового розслідування), персональна – суб'єкт злочину має займати відповідну посаду, цензова – наявність певного розміру мінімальної шкоди задіяної охоронюваним інтересам вчиненим кримінальним правопорушенням, віктимологічна – наявність потерпілого із певними спеціальними ознаками.

Підсумовуючи, варто зазначити про неоднозначність у розумінні поняття підслідності, в тому числі через відсутність законодавчого

закріплення даного поняття. Разом з тим, зважаючи на динамічний розвиток як кримінального процесу, так і на збільшення кількості правоохоронних органів – варто констатувати про значне ускладнення законодавцем нормативної конструкції, щодо визначення ознак кримінального провадження для визначення підслідності. Що у підсумку створює певні складнощі для визначення останньої і привносить нові види підслідності, в тому числі замінюючи існуючі, у кримінальний процес.

Список використаної літератури:

1. Башинская И. Г. Проблемы правовой регламентации института подследственности в российском уголовном судопроизводстве: Диссертация ... кандидата юридических наук: 12.00.09. / И. Г. Башинская. – М., 2007. – 249 с.;
2. 10. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса : Порядок производства по уголовным делам по советскому уголовно процессуальному праву. – Т. 2. – / М. С. Строгович. – М. : Наука, 1970. – 516 с.;
3. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: Курс лекцій: [Навчальний посібник] / Л. М. Лобойко – К. : Істина, 2005. – 456 с.;
4. Кримінальний процес : [підручник] / За ред. Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної. – Х. : Право, 2010. – 608 с.;
5. Підслідність кримінальних справ: теоретичні засади вдосконалення нормативно-правового регулювання / Ю. І. Кицан // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 2(6) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12kyinpr.pdf>;

Ключові слова: підслідність, компетенція, види підслідності, підходи до розуміння поняття підслідності.

Ключевые слова: подследственность, компетенция, виды подследственности, подходы к пониманию понятия подследственности.

Key words: jurisdiction of the investigation, competence, types of jurisdiction, approaches to understanding the concept of jurisdiction.

СКРИПНИК ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності, адвокат*

ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Останнім часом все частіше як науковці, так і практики стикаються із зростаючим значенням правових позицій Верховного Суду в кримінальному провадженні, які формуються у його постановках.